

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در بررسی

لایحه امور کمربندی

مرحله اول: جلسه ۱۳۹۰/۲/۱۴ شورای نگهبان

مرحله دوم: جلسات ۱۳۹۰/۶/۲۳، ۱۳۹۰/۶/۳۰ و ۱۳۹۰/۶/۳۰ و ۱۳۹۰/۷/۶ شورای نگهبان

مرحله سوم: جلسه ۱۳۹۰/۹/۲ شورای نگهبان

استخراج، تنقیح و تدوین: محمد امینی زاده

بازبینی: امین الله زمانی - کاظم کوهی اصفهانی

لایحه امور گمرکی

۱- مقدمه

لایحه «امور گمرکی» که بنا به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به هیئت وزیران ارائه شده بود، در تاریخ ۱۳۸۸/۸/۳ در این هیئت به تصویب رسید و برای طی تشریفات قانونی و تصویب در مجلس شورای اسلامی به این نهاد ارسال شد. در مقدمه توجیهی این لایحه بیان شده بود: با عنایت به افزایش حجم تجارت جهانی و رشد فزاینده جهانگردی، استفاده از شیوه‌های مدرن کنترل‌های گمرکی از قبیل: اعمال مدیریت خطر، بازرسی-های اتفاقی و کنترل اسنادی، بازرسی قبل از حمل و حسابرسی بعد از ترخیص و همچنین اطلاع‌رسانی قبل از ورود با به‌کارگیری روش‌های تبادل الکترونیک اطلاعات بیانیه (مانیفست)، اظهار کالا از راه دور و در نتیجه پرداخت وجوه در کوتاه‌ترین زمان ممکن اجتناب‌ناپذیر گردیده است. از طرف دیگر، توسعه تجارت الکترونیکی با اسناد کاغذی را ایجاب نموده است. همچنین بهره‌برداری از موهبت واقع شدن در مسیر اقتصادی عبور کالاها و فراهم کردن بسترهای لازم برای فعالیت‌های گمرکی بخش‌های خصوصی و تعاونی در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و توجه به استفاده گسترده از بارگنج (کانتینر) در حمل و نقل کالا و افزایش بارگنج (کانتینر) در کشور مستلزم کاهش تشریفات گمرکی، ایجاد تسهیلات و مقررات گمرکی ویژه است. لذا با توجه به اهمیت مطالبات یادشده و نظر به الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین-المللی سامانه (سیستم) هماهنگ شده توصیف و نشانه‌گذاری (کدگذاری) کالا و لحاظ این سامانه (سیستم) در تدوین جدول تعرفه گمرکی، این لایحه برای طی مراحل قانونی به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود.

این لایحه، در مجلس شورای اسلامی برای بررسی به صورت یک شوری در تاریخ ۱۳۸۸/۹/۲۳ به کمیسیون اقتصادی به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع شد. کمیسیون مزبور پس از بررسی این لایحه در جلسات متعدد کارشناسی، در جلسه ۱۳۸۹/۱۱/۳ به صورت نهایی بر اساس اصل ۸۵ قانون اساسی (قانون آزمایشی)، با اصلاحات و الحاقاتی به تصویب رساند و گزارش آن را به مجلس شورای اسلامی ارائه کرد. این کمیسیون، در مصوبه خود مدت اجرای آزمایشی این مصوبه را پنج سال پیشنهاد کرد. مجلس شورای اسلامی نیز در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۰/۱/۳۱، با اجرای آزمایشی این مصوبه به مدت پنج سال موافقت کرد و آن را برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال کرد. این شورا پس از بررسی مصوبه در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۲/۱۸ خود، تصویب این قانون را به صورت آزمایشی، به لحاظ عدم رعایت شرایط مندرج در اصل ۸۵ پذیرفت و با اعلام مغایرت مصوبه با اصل ۸۵ قانون اساسی، آن را به مجلس برگشت داد. نظر شورای نگهبان در این خصوص، طی نامه شماره ۹۰/۳۰/۴۲۲۰۰ مورخ ۱۳۹۰/۲/۱۸ به مجلس شورای اسلامی اعلام شده است. پس از بازگشت مصوبه‌ی اعاده شده از شورای نگهبان، کمیسیون اقتصادی مجلس در جلسات مورخ ۲۲ و ۱۳۹۰/۳/۲۳ خود با اصرار بر ضرورت بررسی این لایحه مطابق اصل ۸۵ قانون اساسی تأکید کرد و بر مصوبه قبلی کمیسیون اصرار و گزارش آن را به مجلس شورای اسلامی ارائه کرد. مجلس شورای اسلامی جهت رفع ایراد شورای نگهبان، بررسی این مصوبه را در دستور کار جلسه علنی مجلس قرار داد و نهایتاً در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۶/۷ آن را با اصلاحاتی به تصویب رساند و برای بررسی مجدد به شورای نگهبان ارسال کرد. این

شورا با تشکیل جلسات متعدد در تاریخ‌های ۶/۲۳، ۶/۳۰ و ۱۳۹۰/۷/۶، با اعلام مغایرت برخی از مواد این مصوبه با قانون اساسی، نظر خود را طی نامه شماره ۹۰/۳۰/۴۳۹۶۲ به مجلس شورای اسلامی اعاده کرد. کمیسیون اقتصادی مجلس برای تأمین نظر شورای نگهبان، اصلاحات لازم در مصوبه را در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۷/۱۷ به انجام رساند که این اصلاحات در جلسه علنی ۱۳۹۰/۸/۲۲ به تصویب نمایندگان مجلس شورای اسلامی رسید. شورای نگهبان نیز اصلاحات صورت گرفته در مصوبه را در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۹/۲ خود بررسی کرد و آنها را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد. نظر نهایی شورای نگهبان طی نامه شماره ۹۰/۳۰/۴۴۵۹۸ مورخ ۱۳۹۰/۹/۲ به مجلس شورای اسلامی اعلام شده است.

۲- بحث و بررسی شورای نگهبان پیرامون لایحه امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۱/۳۱ مجلس شورای اسلامی^۱ (مرحله اول)

۲-۱-۱-۲- نظرات استدلالی

۲-۱-۱-۱-۲- دیدگاه مغایرت

الف) این مصوبه به استناد اصل ۸۵ قانون اساسی، در کمیسیون داخلی مجلس (کمیسیون اقتصادی) بررسی و تصویب شده است. وفق اصل ۸۵ قانون اساسی، تنها در موارد استثنایی که ضرورت اقتضا کند، مجلس شورای اسلامی می‌تواند اختیار وضع برخی از مقررات را به صورت آزمایشی به کمیسیون‌های داخلی خویش واگذار کند. بر این اساس، وجود ضرورت برای واگذاری اختیار قانون‌گذاری به کمیسیون اقتصادی می‌باید احراز گردد، در حالی که به نظر می‌رسد درباره «امور گمرکی»، چنین ضرورتی وجود ندارد؛ زیرا در حال حاضر، امور گمرکی دارای قانون دائمی مصوب مجلس است که در آن ایرادهای ماهوی و خلأهای کلی قانونی نیست تا مجلس بخواهد با استناد به آن و تمسک به ضرورت، قانون دائمی در این زمینه را به قانون آزمایشی و موقت تبدیل کند و جریان عادی قانون‌گذاری را نادیده بگیرد. با این وصف، تصویب این قانون در کمیسیون اقتصادی، مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی، مبنی بر غیر قابل تفویض بودن اختیار قانون‌گذاری مجلس به کمیسیون‌های داخلی در موارد غیر ضروری است.

ب) هر چند تشخیص «ضرورت» مورد اشاره در اصل ۸۵ برای واگذاری اختیار قانون‌گذاری مجلس به کمیسیون‌های داخلی، در درجه اول، مجلس شورای اسلامی است، لیکن شورای نگهبان نیز در حیطة مسئولیت خویش بر اساس قانون اساسی، می‌باید به تشخیص مزبور برسد و آن را تأیید کند؛ زیرا شورای نگهبان، مسئول بررسی عدم مغایرت مصوبات مجلس با قانون اساسی؛ از جمله عدم مغایرت مصوبات با اصل ۸۵ است. در اصل ۸۵ قانون اساسی نیز، بر قابل تفویض نبودن اختیار قانون‌گذاری مجلس تصریح شده و تنها در موارد ضروری، امکان تفویض آن به کمیسیون‌های داخلی داده شده است؛ لذا شورای نگهبان، در مواردی که طرح یا لایحه‌ای در کمیسیون‌های داخلی مجلس به تصویب می‌رسد، لازم است جهت تأیید عدم مغایرت مصوبه با قانون اساسی، ضرورت قانون‌گذاری خارج از مسیر عادی و به صورت استثنایی را احراز کند.

۲-۱-۲- نظر شورای نگهبان

۱. لایحه مزبور بر اساس اصل ۸۵ قانون اساسی، در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۳ به تصویب کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی رسید که مجلس در تاریخ ۱۳۹۰/۱/۳۱ با اجرای آزمایشی آن به مدت ۵ سال موافقت کرد.

نظر به اینکه طبق اصل ۸۵ قانون اساسی، مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند، فقط در موارد ضروری می‌تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض نماید، با توجه به اینکه امور گمرکی دارای قانون دائمی است و امور این سازمان به طور طبیعی و عادی جریان دارد و خلأ قانونی به نحو کلی برای اداره سازمان مذکور که جبران آن ضروری باشد در این خصوص وجود ندارد و هیچ ضرورتی برای تصویب این مصوبه در کمیسیون به صورت آزمایشی بدون جری مراحل عادی قانونگذاری نیست، علاوه بر وجود ابهام و اشکال عدیده در این مصوبه با عنایت به مراتب مذکوره تصویب آن توسط کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی تشخیص داده شد.

به فرض اینکه قانون موجود در برخی موارد احتیاج به تغییر و اصلاح یا تکمیل داشته باشد، باید به این نحو و به همان مقدار اکتفاء شود.

۳- بحث و بررسی شورای نگهبان پیرامون لایحه امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۶/۷ مجلس شورای اسلامی (مرحله دوم)

۳-۱- ماده ۱

"ماده ۱- مفاهیم اصطلاحات گمرکی به کار برده شده در این قانون، طبق تعریفی است که از طرف شورای همکاری گمرکی به صورت مجموعه برای کشورهای عضو منتشر شده و یا می‌شود، مگر اینکه در بندهای ذیل یا در سایر مواد این قانون از آن تعریف دیگری به عمل آمده باشد: ..."

۳-۱-۱- نظرات استدلالی

۳-۱-۱-۱- دیدگاه ابهام

الف) تعریف مفاهیم اصطلاحات گمرکی از طرف «شورای همکاری گمرکی» و همچنین تعاریفی که از قبل به تصویب رسیده‌اند باید مشخص باشند و به تصویب مجلس شورای اسلامی برسند، بنابراین استناد به تعاریف مفاهیم اصطلاحات گمرکی و تعاریفی که در آینده از طرف شورای همکاری گمرکی ارائه خواهند شد، از این جهت که در اینجا مشخص نشده و مورد تأیید مجلس قرار نگرفته‌اند و موجب تأثیر در محتوای مواد قانونی و تغییر در ماهیت احکام می‌شوند، دارای ابهام و ایراد می‌باشد.

ب) تعاریف مفاهیم و اصطلاحات گمرکی که از طرف شورای همکاری گمرکی منتشر شده و یا می‌شود، تعاریفی ثابت نیستند، بلکه در گذر زمان هم تعاریف اصطلاحات و هم تعداد اصطلاحات تعریف شده تغییر کرده‌اند؛ در نتیجه محتوای این قانون به علت استناد به تعاریف متغیر، به صورت تعلیقی درآمده است که از این جهت دارای ابهام است.

ج) تعاریف اصطلاحات ارائه شده از طرف شورای همکاری گمرکی در این ماده به دو صورت پذیرفته شده‌اند: تعاریفی که هم اکنون منتشر شده‌اند و تعاریفی که در آینده منتشر خواهند شد. در مورد تعاریف منتشر شده کنونی، ایرادی وجود ندارد؛ زیرا این تعاریف مشخص و معین می‌باشند و از این جهت ابهامی وجود ندارد؛ اما در مورد تعاریفی که در آینده منتشر خواهند شد، این ایراد وارد است که ممکن است در آینده تعاریف اصطلاحات موجود را تغییر دهند و به موجب آن احکام مترتب بر این اصطلاحات نیز تغییر یابد و موجب تغییر قانون از جهت محتوایی شود. در نتیجه این ابهام وجود دارد که آیا با این تغییرات، مصوبه مزبور با شرع یا قانون اساسی مغایرتی پیدا خواهد کرد یا خیر؟

۳-۱-۱-۲- دیدگاه عدم ابهام

الف) در این ماده مفاهیم متغیری وجود ندارد که به موجب آن، قانون، تعلیقی شود؛ زیرا مفاهیم این قانون مشخص و مطابق تعاریفی است که از طرف شورای همکاری گمرکی منتشر شده یا خواهد شد؛ در نتیجه از این جهت ایراد و ابهامی در این ماده وجود ندارد.

ب) وضع چنین ماده‌ای در ابتدای یک قانون مبنی بر احاله تعاریف و مفاهیم آن قانون به یک مجموعه از تعاریف و اصطلاحات مدون جهت وحدت رویه در تعاریف مرتبط، یک امر متداول و علمی در مباحث قانون-نویسی است و مقصود ارجاع به یک سری قوانین نیست که مبهم باشند و یا اینکه به تصویب مجلس نرسیده باشند.

۳-۱-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۳-۲- بند (پ) ماده ۴

"ماده ۴- ..."

پ- کارکنان گمرک از نظر مقررات استخدامی مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری و اصلاحات بعدی آن می‌باشند و با عنایت به ویژگی‌های خاص و اهمیت و مسئولیت‌های مشاغل گمرک و تأثیر آن بر وصول درآمدها، از امتیاز جداول حق شغل موضوع ماده (۶۵) قانون مذکور با ضریب (۱/۲) برخوردارند. گمرک می‌تواند برای تأمین نیروی انسانی واحدهای اجرایی نسبت به جابجایی نیروهای انسانی با توجه به مدارک تحصیلی و تجارب و تخصص آنان برای تصدی پست‌های سازمانی اقدام نماید."

۳-۲-۱- نظرات استدلالی

۳-۲-۱-۱- دیدگاه مغایرت

بند (پ) ماده (۴) با توجه به پیش‌بینی ضریب درآمدی برای کارکنان گمرک نسبت به دیگر مشاغل مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری، ایراد مغایرت با اصل ۷۵ قانون اساسی از جهت افزایش هزینه‌ی عمومی برای دولت را به وجود می‌آورد. این ماده در لایحه تقدیمی دولت به مجلس شورای اسلامی نبوده و عملاً موجب افزایش هزینه عمومی و تحمیل بار مالی اضافی به دولت می‌شود. در این موارد، وفق اصل ۷۵ قانون اساسی، چون افزایش هزینه عمومی، خواست دولت در لایحه‌ی تقدیمی خود به مجلس شورای اسلامی نبوده و در عین حال، نمایندگان مجلس با اصلاحات خویش در لایحه، موجب این افزایش هزینه شده‌اند، می‌بایست در این

مصوبه طریق تأمین این هزینه جدید را نیز مشخص می‌کردند که با عدم تعیین آن، این مصوبه با اصل ۷۵ قانون اساسی در تغایر قرار گرفته است.

۳-۲-۲- نظر شورای نگهبان

بند (پ) ماده (۴)، چون به افزایش هزینه عمومی می‌انجامد و طریق جبران آن معلوم نشده، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته شد.

۳-۳- تبصره (۳) ماده ۵

”ماده ۵- حقوق ورودی و هزینه‌های انجام خدمات بدون توجه به نو یا مستعمل بودن کالا طبق مأخذ مقرر، به ترتیب به وسیله گمرک یا اشخاص ارائه دهنده خدمت، به پول رایج ملی وصول می‌شود. تبصره ۱- در احتساب جمع وجوهی که گمرک برای انجام تشریفات گمرکی وصول می‌کند، کسر یک هزار (۱۰۰۰) ریال، معادل یک هزار (۱۰۰۰) ریال محسوب می‌شود. تبصره ۲- صاحب کالا مسئول پرداخت حقوق ورودی، هزینه‌های انجام خدمات و جریمه‌های متعلق به ترخیص است.

تبصره ۳- مصادیق و شرایط اخذ هزینه خدمات در آیین‌نامه اجرایی این قانون مشخص می‌شود.”

۳-۳-۱- نظرات استدلالی

۳-۳-۱-۱- دیدگاه مغایرت

از آنجا که به موجب اصل ۸۵ قانون اساسی، «سیمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست و مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند» و با عنایت به اینکه تعیین شرایط اخذ هزینه خدمات از جمله امور تقنینی است که در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است، واگذاری تعیین آن به آیین‌نامه اجرایی در تبصره (۳) این ماده، مغایر با اصل مزبور می‌باشد.

۳-۳-۲- نظر شورای نگهبان

اطلاق تبصره (۳) ماده (۵)، چون شامل موارد تقنینی نیز می‌شود، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی شناخته شد.

۳-۴- ماده ۱۷

”ماده ۱۷- «کشور مبدأ کالا» کشوری است که کالا در آن تولید یا ساخته شده و به منظور اعمال اهداف تعرفه‌ای گمرکی، محدودیت‌های مقداری یا هر اقدام دیگر مرتبط با امر تجارت در آن به کار گرفته می‌شود. قواعد مبدأ بر اساس ضوابط سازمان تجارت جهانی و مورد تأیید شورای همکاری گمرکی در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد.

تبصره- مرجع صدور گواهی مبدأ در ایران، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران است.”

۳-۴-۱- نظرات استدلالی

۳-۴-۱-۱- دیدگاه مغایرت

الف) این ماده قواعد مبدأ را بر اساس قواعد حاکم بر سازمان تجارت جهانی تعیین می‌کند؛ این در حالی است که بسیاری از مقررات حاکم بر سازمان تجارت جهانی خلاف موازین شرع است.

ب) الحاق به سازمان تجارت جهانی مستلزم پیوستن اجباری به معاهده تریپس است که در آن هیچ‌گونه حق تحفظی برای کشورها قرار داده نشده است. بر این اساس، بسیاری از مقررات معاهده تریپس و تعهداتی که برای کشورها ایجاد می‌کند، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی است.

ج) صدور گواهی مبدأ از سوی اتاق بازرگانی، مستلزم رعایت قواعد و مقررات سازمان تجارت جهانی است که برخی از قواعد آن، خلاف موازین شرع و یا قانون اساسی است.

۳-۴-۱-۲- دیدگاه عدم مغایرت

اینکه در مقررات جهانی از کشور مبدأ و قواعد آن تعریفی آورده شود و ما نیز آن را مبنای تعریف در قوانین خودمان قرار دهیم، مستلزم حاکمیت قواعد و مقررات سازمان تجارت جهانی نیست. بنابراین، از این حیث مغایرتی با موازین شرع نخواهد داشت.

۳-۴-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۳-۵- تبصره (۱) ماده ۱۸

”ماده ۱۸-.....

تبصره ۱- مسئولیت شرکت‌های حمل و نقل به هنگام تنظیم و تسلیم اظهارنامه اجمالی از نظر محتویات بسته‌های آکبند، محدود به مندرجات بارنامه‌های مربوطه است. بارگنج‌های (کانتینرهای) بارگیری و مهر و موم شده از طرف فرستنده کالا، در حکم بسته آکبند تلقی می‌گردد.”

۳-۵-۱- نظرات استدلالی

۳-۵-۱-۱- دیدگاه مغایرت

به موجب اصل ۱۵ قانون اساسی، «زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید به این زبان و خط باشد»، لذا استفاده از کلمه لاتین «آکبند» در این ماده که دارای معادل فارسی نیز می‌باشد، مغایر با قانون اساسی است.

۳-۵-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۳-۶-۳- ماده ۳۲

«ماده ۳۲- به منظور نگهداری کالاهای گمرک نشده به جز کالای ممنوع، گمرک می‌تواند با تأسیس واحدهای گمرکی اختصاصی برای صاحبان کالاها و شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی با اخذ تضمین موافقت کند و مأموران لازم را جهت اجرای مقررات و انجام تشریفات گمرکی در این اماکن مستقر نماید.

مقررات مربوط به چگونگی انجام تشریفات گمرکی و نظارت‌های مربوطه در آیین‌نامه اجرایی این قانون مشخص می‌گردد.»

۳-۶-۱- نظرات استدلالی

۳-۶-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که چگونگی انجام تشریفات گمرکی و انجام نظارت‌های مربوطه، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط به این موارد بر اساس و در حدود مقرر در همین قانون باشد، باید عبارات به‌کار رفته در این ماده، اصلاح شود، ضمن آنکه اساساً استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۶-۲- نظر شورای نگهبان

در ماده (۳۲)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۷- تبصره ماده ۳۵

"ماده ۳۵- ...

تبصره- کالای ضبط شده سریع‌الفساد و کالایی که نگهداری آن ایجاد هزینه اضافی یا خطر نماید؛ اعم از اینکه ضبط قطعی شده یا نشده باشد و همچنین کالایی که از تاریخ ضبط آن شش ماه گذشته، ولی از طرف مرجع قضائی تعیین تکلیف نهایی نشده باشد، طبق مقررات به فروش می‌رسد و وجوه حاصل از فروش آن تا تعیین تکلیف نهایی به عنوان سپرده نگهداری می‌شود، مگر آنکه مرجع مزبور ادامه نگهداری عین کالا را تا تعیین تکلیف نهایی لازم بداند."

۳-۷-۱- نظرات استدلالی

۳-۷-۱-۱- دیدگاه مغایرت

الف) در مورد کالایی که از تاریخ ضبط آن شش ماه گذشته، ولی نه سریع‌الفساد است و نه نگهداری آن دربردارنده هزینه اضافی یا خطر بالقوه‌ای است و مرجع قضایی نیز در مورد ضبط قطعی آن تعیین تکلیف نهایی نکرده است، مجوزی وجود ندارد که گمرک بدون حکم قضایی در اموال مردم دخل و تصرف کند و آنها را به فروش برساند. این ماده، از این جهت مستلزم تجویز تجاوز به حقوق و مالکیت مردم است و لذا مغایر با موازین شرع است.

ب) اگر بخواهیم از طریق قانون برای افراد جامعه محدودیتی ایجاد کنیم، باید این کار بر اساس منطق و معیار صورت پذیرد. فرض کنیم فردی کالایی را با رعایت تمامی شرایط و قوانین وارد کشور کند، اما گمرک در ورود چنین کالایی تردید کند و خروج آن را تا رسیدگی در دادگاه، ممنوع اعلام کند. حال اگر مدت زمان رسیدگی در دادگاه، بیش از شش ماه به طول انجامد و یا اینکه در این مدت، دادگاه حکمی صادر نکرده باشد و از سوی دیگر اجناس وی فاسدشدنی هم نباشد، دلیلی وجود ندارد که این حق به گمرک داده شود که بتواند این کالاها را به فروش برساند. این امر، محدودیتی غیرمنطقی برای مردم و مغایر با موازین شرع است.

ج) حکم به فروش اموال افراد بدون رضایت آنها، امری قضایی است که نیاز به حکم قضایی دارد و از اختیارات قوه قضائیه می‌باشد؛ لذا واگذاری این اختیار به نهادهای اجرایی همچون گمرک وجاهتی ندارد و مغایر با وظایف قوه قضائیه در قانون اساسی است.

د) اموالی که در گمرک ضبط می‌شوند، تحت ملکیت آورنده‌ی آن است. مالک نیز این حق را دارد که به دستگاه قضایی مراجعه کند تا تکلیف اموالش مشخص شود. لذا تصمیم‌گیری در مورد فروش و یا تحویل این اموال

نیازمند حکم قضایی است و واگذاری اختیار فروش این اموال به گمرک، بدون حکم قضایی و آن هم در مدتی که غالباً پرونده‌هایی قضایی به نتیجه قطعی نمی‌رسند، خلاف قانون اساسی است.

۳-۷-۱-۲- دیدگاه عدم مغایرت

دولت با وضع این ماده، از طریق قانون، به بازرگانان اعلام داشته است که مدت نگهداری و حفاظت از کالاها در گمرک حداکثر شش ماه است؛ حال اینکه یک بازرگانی خودش تعلل کند و کالا را از گمرک (به هر دلیلی) خارج نکند، اماره‌ای بر اعراض مالک از کالای خویش و جوازی برای فروش آن محسوب می‌شود. بنابراین فروش اموالی که در انبار گمرک بیش از شش ماه معطل و بلا تکلیف مانده، حتی بدون حکم قضایی امری قانونی است و تحمیلی به حقوق مردم نیست که خلاف موازین شرع باشد.

۳-۷-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۳-۸- تبصره (۲) ماده ۴۵

"ماده ۴۵- در مواردی که بین گمرک و اظهارکننده جز در موارد مجاز، مشروط یا ممنوع بودن کالا اختلاف حاصل شود و ترخیص کالا بر اساس نظر گمرک مستلزم پرداخت مبلغی بیش از آنچه اظهار شده است گردد، اظهارکننده می‌تواند حقوق ورودی را بر اساس اظهار خود، نقدی و به طور قطع پرداخت و تفاوت و جریمه احتمالی را به صورت سپرده نقدی یا ضمانتنامه بانکی تودیع و کالا را ترخیص کند.

تبصره ۱- ...

تبصره ۲- هزینه انبارداری موضوع این ماده، جز در مواردی که مرجع تحویل گیرنده به هر دلیل قادر به تحویل کالا نباشد، از محل اعتباری که همه ساله در قانون بودجه به این منظور پیش‌بینی می‌شود تأمین و توسط گمرک به مرجع تحویل گیرنده پرداخت می‌شود."

۳-۸-۱- نظرات استدلالی

۳-۸-۱-۱- دیدگاه مغایرت

با توجه به اینکه تبصره‌ی این ماده، در لایحه تقدیمی دولت به مجلس شورای اسلامی نبوده و اجرای آن در خصوص انبارداری کالاهای مورد اشاره در این مصوبه، موجب افزایش هزینه عمومی و تحمیل بار مالی اضافی به دولت می‌شود، مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است؛ توضیح آنکه وفق اصل ۷۵ قانون اساسی، پیشنهادها و اصلاحاتی که نمایندگان در خصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به افزایش هزینه عمومی می‌انجامد، در

صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق تأمین هزینه جدید معلوم شده باشد. بر این اساس، چون از یک سو این ماده در لایحه‌ی تقدیمی دولت به مجلس شورای اسلامی نبوده، بلکه نمایندگان مجلس با اصلاحات خویش در لایحه، آن را ایجاد کرده و موجبات افزایش هزینه عمومی را برای دولت فراهم آورده‌اند و از سوی دیگر، نمایندگان مجلس طریق تأمین هزینه‌ی اجرای این مصوبه را تعیین نکرده‌اند، تبصره (۲) مغایر با قانون اساسی است.

۳-۸-۲- نظر شورای نگهبان

تبصره (۲) ماده (۴۵)، چون به افزایش هزینه عمومی می‌انجامد و طریق جبران آن معلوم نشده، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته شد.

۳-۹- تبصره ماده ۵۰

"ماده ۵۰- ورود موقت، رویه گمرکی است که بر اساس آن کالاهای معینی می‌تواند تحت شرایطی به طور موقت به قلمرو گمرکی وارد شود. این کالاها باید ظرف مهلت معینی که گمرک ایران تعیین می‌نماید بدون اینکه تغییری در آن ایجاد شود، خارج گردد. تغییرات ناشی از استهلاك از این حکم مستثنی است.

تبصره- فهرست کالاهای مشمول رویه ورود موقت و همچنین تشریفات، تضمین‌های مربوطه و سایر شرایط در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد."

۳-۹-۱- نظرات استدلالی

۳-۹-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره‌ی این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که چگونگی انجام تشریفات، تضمین‌های مربوطه و سایر شرایط رویه‌ی ورود موقت کالا در گمرک، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط به این موارد بر اساس و در حدود مقرر در همین قانون باشد، باید عبارات این مصوبه اصلاح شود تا شائبه‌ی تقنین در آن نباشد، ضمن آنکه اصولاً استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۹-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره‌ی ماده (۵۰)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۱۰- تبصره (۲) ماده ۵۱

«ماده ۵۱- ورود موقت برای پردازش، رویه گمرکی است که بر اساس آن کالا می‌تواند به طور موقت به قلمرو گمرکی وارد شود، تا ساخته، تکمیل، تعمیر یا فرآوری شده و سپس صادر شود. این رویه همچنین شامل موادی از قبیل تسریع‌کننده‌ها (کاتالیست‌ها) که در ساخت، تکمیل و فرآوری مصرف می‌شود نیز می‌گردد. کالاهای کمکی از قبیل روان‌کننده‌ها و ابزارآلات، مشمول رویه ورود موقت برای پردازش نیست. محصولات به دست آمده محصولاتی می‌باشند که از ساخت، تکمیل، فرآوری و تعمیر کالاهایی که برای آنها مجوز استفاده از رویه ورود موقت برای پردازش اخذ شده، به دست می‌آیند.
تبصره ۱- ...

تبصره ۲- شرایط مربوط به اجرای این ماده در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد.»

۳-۱۰-۱- نظرات استدلالی

۳-۱۰-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره (۲) این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که تعیین شرایط، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط به این موارد در حدود موازین مقرر در همین قانون باشد، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد، ضمن آنکه اساساً استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۱۰-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲) ماده (۵۱)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۱۱- تبصره ماده ۵۲

”ماده ۵۲- مرجوعی رویه‌ای است که بر اساس آن کالای وارده موجود در گمرک را تا هنگامی که با اجرای مقررات متروکه به فروش نرسیده است، می‌توان به عنوان اعاده به خارج، به گمرک اظهار و ترخیص نمود.

تبصره- شرایط مربوط به اجرای این ماده، در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد.”

۳-۱۱-۱- نظرات استدلالی

۳-۱۱-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که تعیین شرایط، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط در حدود ضوابط مندرج در این قانون باشد، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد و استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۱۱-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره‌ی ماده (۵۲)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۱۲- تبصره ماده ۵۳

”ماده ۵۳- عبور خارجی کالا، رویه گمرکی است که بر اساس آن کالایی به منظور عبور از قلمرو گمرکی از یک گمرک مجاز وارد و از گمرک مجاز دیگری، تحت نظارت گمرک خارج شود.
تبصره- شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان تضمین و اسناد لازم بر اساس آیین‌نامه اجرایی این ماده است که به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، راه و شهرسازی و اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.”

۳-۱۲-۱- نظرات استدلالی

۳-۱۲-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که تعیین شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان تضمین و اسناد لازم برای عبور خارجی کالا، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای

اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط به این موارد در حدود ضوابط تعیین شده در این قانون باشد، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد و استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۱۲-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره‌ی ماده (۵۳)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۱۳- تبصره ماده ۵۹

«ماده ۵۹- عبور داخلی، رویه گمرکی است که بر اساس آن کالای گمرک نشده از یک گمرک مجاز به گمرک مجاز دیگر و یا سایر اماکن تحت نظارت گمرک منتقل می‌گردد تا تشریفات قطعی گمرکی آن در مقصد انجام شود. حسب آنکه عبور داخلی کالا بنا بر درخواست متقاضی یا تصمیم گمرک باشد، به ترتیب عبور داخلی شخصی و یا عبور داخلی اداری نامیده می‌شود. تبصره- شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان تضمین و اسناد لازم در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌شود.»

۳-۱۳-۱- نظرات استدلالی

۳-۱۳-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که تعیین شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان تضمین و اسناد لازم برای عبور داخلی، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط به این موارد بر اساس ضوابط مقرر در این قانون باشد، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد و استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۱۳-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره‌ی ماده (۵۹)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۱۴- تبصره ماده ۶۲

"ماده ۶۲- هرگاه کالای عبور داخلی به طور کلی یا جزئی در مهلت مقرر به گمرک مقصد واصل نشود، جز در موارد قوه قهریه (فورس ماژور)، مشمول مقررات قاچاق می‌گردد. تبصره- در موارد خاص که در آیین‌نامه اجرایی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، گمرک می‌تواند با اخذ جرمه انتظامی موضوع ماده (۱۰۹) این قانون به صدور اجازه تحویل کالا به مرجع تحویل‌گیرنده اقدام نماید، مشروط بر اینکه حداکثر تا پنج روز با نظر گمرک از مهلت اعتبار پروانه عبور داخلی به گمرک مقصد، تحویل شود."

۳-۱۴-۱- نظرات استدلالی

۳-۱۴-۱-۱- دیدگاه مغایرت

وفق حکم مقرر در این ماده، کالای عبور داخلی که در مهلت مقرر به گمرک مقصد واصل نشود، کالای قاچاق محسوب شده است. از سوی دیگر، در تبصره‌ی این ماده، موارد خاص خارج از شمول مقررات قاچاق را بر اساس آیین‌نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران دانسته است، حال آنکه تعیین موارد خاص و استثنایی در تبصره‌ی این ماده، برای خارج کردن از شمول مقررات کالای قاچاق، مسئله‌ای تقنینی است که وفق اصل ۸۵ قانون اساسی، صرفاً در صلاحیت مجلس شورای اسلامی و غیرقابل واگذاری به غیر است. بنابراین، واگذاری تعیین این موارد به آیین‌نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران، مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد.

۳-۱۴-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره ماده (۶۲)، تعیین موارد خاص به موجب آیین‌نامه و بدون وجود قانون، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی شناخته شد.

۳-۱۵- تبصره ماده ۶۴

"ماده ۶۴- صدور قطعی، رویه گمرکی است که بر اساس آن کالای داخلی به منظور فروش یا مصرف از کشور خارج می‌شود. تبصره- شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی و اسناد لازم در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد."

۳-۱۵-۱- نظرات استدلالی

۳-۱۵-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره‌ی این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که تعیین شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان تضمین و اسناد لازم برای صدور قطعی، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط به این موارد در حدود ضوابط تعیین‌شده در همین قانون باشد، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد و استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۱۵-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره‌ی ماده (۶۴)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۱۶- تبصره ماده ۶۵

«ماده ۶۵- ترخیص کالای صدور قطعی که بدون استفاده به کشور بازگشت داده می‌شود، منوط به ارائه اسناد صدور مربوطه و حسب مورد گواهی‌های قرنطینه‌ای و بهداشتی و ایمنی و بازپرداخت وجوه دریافتی و اعاده امتیازات استفاده شده و جوایز صادراتی بابت صدور کالا است. تبصره- ترخیص کالای برگشتی که در خارج مورد استفاده یا تعمیر قرار گرفته، طبق شرایطی است که در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌شود.»

۳-۱۶-۱- نظرات استدلالی

۳-۱۶-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که تعیین شرایط ترخیص کالای برگشتی موضوع این تبصره، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط به تعیین شرایط ترخیص بر اساس این قانون و در حدود ضوابط تعیین‌شده در همین قانون باشد، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد و استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۱۶-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره ماده (۶۵)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۱۷- تبصره ماده ۷۱

«ماده ۷۱- صدور موقت، رویه گمرکی است که به موجب آن کالاهای مجاز برای اهداف معینی شامل ساخت، پردازش، تعمیر، تکمیل، شرکت در نمایشگاه یا به عنوان وسایل نقلیه برای استفاده شخصی یا تردد بین ایران و کشورهای دیگر یا ماشین‌آلات و تجهیزات برای انجام خدمات فنی و مهندسی به طور موقت و ظرف مهلت معینی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون مشخص می‌شود به خارج از کشور صادر و سپس به کشور بازگردانده شود.

تبصره- شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، اسناد لازم و تضمین در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد.»

۳-۱۷-۱- نظرات استدلالی

۳-۱۷-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که تعیین شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان تضمین و اسناد لازم برای صدور موقت، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط به این موضوع بر اساس ضوابط مقرر در همین قانون باشد، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد و استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۱۷-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره ماده (۷۱)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۱۸- تبصره ۲ ماده ۷۶

«ماده ۷۶- منظور از مسافر در این قانون شخصی است که با گذرنامه یا اجازه عبور یا برگ تردد از راه‌های مجاز به قلمرو گمرکی وارد یا از آنها خارج می‌شود. اشخاص زیر مسافر تلقی می‌گردند:

الف- شخص غیرمقیم ایران که به طور موقت به قلمرو گمرکی وارد یا از آن خارج می‌شود.
ب- شخص مقیم ایران که از قلمرو گمرکی کشور خارج (مسافر خروجی) یا به آن وارد (مسافر ورودی) می‌شود.
تبصره ۱- ...

تبصره ۲- شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی و میزان معافیت کالای شخصی همراه مسافر و امور مربوط به مسافر در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد.

۳-۱۸-۱- نظرات استدلالی

۳-۱۸-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره (۲) این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که تعیین شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان معافیت کالای شخصی همراه مسافر و امور مربوط به مسافر، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط به این موضوع بر اساس ضوابط مقرر در همین قانون باشد، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد و استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۱۸-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲) ماده (۷۶)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۱۹- ماده ۷۷

«ماده ۷۷- مسافران غیرمقیم ایران می‌توانند علاوه بر لوازم شخصی که به طور قطعی قابل ترخیص است، اشیاء زیر را طبق رویه ورود موقت با ارائه تضمین به قلمرو گمرکی وارد نمایند:
جواهرآلات شخصی، اشیاء قابل حمل از جمله دوربین عکاسی و فیلمبرداری با مقدار متناسب فیلم و نوار یا ملزومات آن، پروژکتور فیلم یا اسلاید، دوربین چشمی، آلات موسیقی، ضبط و پخش به همراه نوار و لوح فشرده، گیرنده رادیویی، تلویزیون، ماشین تحریر، ماشین حساب، رایانه شخصی، کالسکه بچه، صندلی چرخدار (ویلچر)، لوازم و تجهیزات ورزشی و تلفن همراه، جعبه وسایل کمک‌های اولیه، تجهیزات پزشکی قابل حمل مورد نیاز مسافر، قایق پارویی و سایر موارد که بر اساس آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد.»

۳-۱۹-۱- نظرات استدلالی

۳-۱۹-۱-۱- دیدگاه ابهام

الف) این ماده در مورد اشیائی که افراد می‌توانند وارد کشور نمایند، برخی موارد را احصا کرده و تعیین برخی دیگر را به آیین‌نامه اجرایی این قانون محول کرده است. اگر تعیین این موارد، امری تقنینی است که تعیین آنها در صلاحیت مجلس است، ارجاع تعیین سایر موارد به آیین‌نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران، مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد و چنانچه، تعیین این موارد، امری تقنینی نیست، به چه دلیل برخی از موارد آن را قانون تعیین کرده است؟

ب) مشخص نیست منظور از «سایر موارد» ذکر شده در این ماده چه می‌باشد؟ آیا منظور مواردی مانند همان موارد ذکر شده در ماده است یا می‌تواند هر چیزی باشد؛ اعم از اینکه شبیه همین موارد ذکر شده باشد یا نه؛ لذا این ماده از این جهت دارای ابهام می‌باشد.

۳-۱۹-۲- نظر شورای نگهبان

در فراز دوم ماده (۷۷)، اگر مقصود «سایر موارد»، از قبیل همان موارد مذکور در ماده است، مشخص شود تا اظهار نظر گردد.

۳-۲۰- تبصره ماده ۹۹

”ماده ۹۹- کرانبری (کابوتاژ) رویه‌ای است که بر اساس آن کالای داخلی از یک گمرک مرزی به گمرک مرزی دیگر در قلمرو گمرکی از راه دریا یا رودخانه‌های مرزی حمل می‌گردد. کالایی که از لحاظ نزدیکی راه با رعایت صرفه تجاری از یک نقطه به نقطه دیگر قلمرو گمرکی از راه‌های زمینی مجاز با عبور از خاک کشور خارجی و همچنین کالایی که از راه دریا یا رودخانه‌های مرزی به مناطق آزاد حمل می‌شود، در صورتی که برای مصرف در این مناطق باشد نیز مشمول مقررات کرانبری (کابوتاژ) می‌شود. در این موارد، هر گاه کالای کرانبردی (کالای کابوتاژی) با وسایل نقلیه داخلی حمل شود، وسیله نقلیه نیز تابع رویه کالای کرانبردی (کالای کابوتاژی) است.
تبصره- نحوه تشریفات اظهار، ارزیابی، میزان تضمین و سایر شرایط مربوطه در آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌گردد.“

۳-۲۰-۱- نظرات استدلالی

۳-۲۰-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره (۲) این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که تعیین نحوه تشریفات اظهار، ارزیابی، میزان تضمین و سایر شرایط مربوط به کرانبری، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط به این موضوع، بر اساس ضوابط مقرر در همین قانون باشد، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد و استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست. از سوی دیگر، به کار بردن عبارت «سایر شرایط مربوطه» در تبصره و محول کردن تعیین این شرایط به آیین‌نامه اجرایی، مشخص نیست امور تقنینی را نیز شامل می‌شود یا منظور تعیین شرایط مبتنی بر ضوابط مقرر در این قانون است؟

۳-۲۰-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره‌ی ماده (۹۹)، منظور از «سایر شرایط مربوطه» مشخص گردد تا اظهارنظر شود.

۳-۲۱-۲- ماده ۱۰۷

«ماده ۱۰۷- هرگاه ضمن رسیدگی به اظهارنامه یا بازرسی کالای صادراتی معلوم شود وجوهی کمتر از میزان مقرر، اظهار یا تودیع گردیده است، علاوه بر اخذ مابه‌التفاوت به تشخیص رئیس گمرک، جریمه- ای از پنج درصد (۵٪) تا پنجاه درصد (۵۰٪) مابه‌التفاوت مذکور دریافت می‌شود. تبصره- هرگاه در اظهارنامه صادراتی بیش از ده درصد (۱۰٪) کمتر یا بیشتر ارزش کالا غیرواقعی اظهار گردد تا تسهیلات و مزایای غیرقانونی برای صاحب کالا ایجاد نماید، جریمه‌ای بین ده درصد (۱۰٪) تا صد درصد (۱۰۰٪) مابه‌التفاوت ارزش، اخذ می‌شود.»

۳-۲۱-۱- نظرات استدلالی

۳-۲۱-۱-۱- دیدگاه مغایرت

در این ماده، اختیار تعیین مقدار جریمه دریافتی به رئیس گمرک واگذار شده است که این مقدار بدون هیچ معیاری در مواردی بین ۵ تا ۵۰ درصد و در سایر موارد بین ۱۰ تا ۱۰۰ درصد مابه‌التفاوت ارزش، در نوسان است. به عبارت دیگر، به موجب این ماده رئیس گمرک خواهد توانست بدون هیچ ضابطه و معیاری، جریمه مذکور را تعیین کرده و به نوعی به علت عدم وجود ضابطه برای تعیین جریمه، خود دست به قانون‌گذاری بزند. با این وصف، از آنجا که به موجب اصل ۸۵ قانون اساسی، سِمَت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست و مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری خود را به شخص یا هیئتی واگذار کند، این ماده به علت واگذاری اختیار قانون‌گذاری به رئیس گمرک، مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۱-۲- نظر شورای نگهبان

در ماده (۱۰۷)، در خصوص تعیین میزان جریمه باید مقید به ضوابط گردد و الا مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۲-۲- ماده ۱۰۸

"ماده ۱۰۸- غیر از مصادیقی که در این قانون به عنوان قاچاق ذکر شده است، کشف هر نوع مغایرت بعد از اظهار و قبل از ترخیص کالای ورودی از گمرک که موجب زیان مالی دولت گردد و مستلزم اخذ تفاوت وجوه متعلقه باشد، علاوه بر اخذ مابه‌التفاوت، با توجه به اوضاع و احوال به تشخیص رئیس گمرک جریمه‌های از ده درصد (۱۰٪) تا صد درصد (۱۰۰٪) مابه‌التفاوت، دریافت می‌شود. تبصره ۱- در صورتی که کشف مغایرت منجر به اخذ مابه‌التفاوت حقوق ورودی به میزانی بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) حقوق ورودی کالای اظهار شده باشد، علاوه بر اخذ مابه‌التفاوت، حداقل جریمه مأخوذه نباید کمتر از پنجاه درصد (۵۰٪) مابه‌التفاوت باشد."

۳-۲۲-۱- نظرات استدلالی

۳-۲۲-۱-۱- دیدگاه مغایرت

در این ماده، اختیار تعیین مقدار جریمه دریافتی به رئیس گمرک واگذار شده است که این مقدار بدون هیچ معیاری بین ۱۰ تا ۱۰۰ درصد مابه‌التفاوت ارزش، در نوسان است. به عبارت دیگر، به موجب این ماده رئیس گمرک خواهد توانست بدون هیچ ضابطه و معیاری، جریمه مذکور را تعیین کرده و به نوعی به علت عدم وجود ضابطه برای تعیین جریمه، خود دست به قانون‌گذاری بزند. با این وصف، از آنجا که به موجب اصل ۸۵ قانون اساسی، سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست و مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری خود را به شخص یا هیئتی واگذار کند، این ماده به علت واگذاری اختیار قانون‌گذاری به رئیس گمرک، مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۲-۲- نظر شورای نگهبان

در ماده (۱۰۸)، در خصوص تعیین میزان جریمه باید مقید به ضوابط گردد و الا مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۳-۲- ماده ۱۰۹

”ماده ۱۰۹- وسایل نقلیه و کالاهایی که به صورت عبوری، ورود موقت، ورود موقت برای پردازش یا مرجوعی وارد کشور می‌گردد و وسایل نقلیه‌ای که به استناد جواز عبور بین‌المللی وارد کشور می‌شود چنانچه در مهلت مقرر برای خروج از کشور یا تحویل به گمرک به غیر از موارد قوه قهریه (فورس ماژور) مراجعه ننماید، به تشخیص رئیس گمرک به ازای هر روز تأخیر مشمول جریمه‌ای از دویست هزار (۲۰۰،۰۰۰) ریال تا یک میلیون (۱،۰۰۰،۰۰۰) ریال می‌شود.“

۳-۲۳-۱- نظرات استدلالی

۳-۲۳-۱-۱- دیدگاه مغایرت

در این ماده، اختیار تعیین مقدار جریمه دریافتی به رئیس گمرک واگذار شده است که این مقدار بدون هیچ معیاری بین دویست هزار (۲۰۰،۰۰۰) ریال تا یک میلیون (۱،۰۰۰،۰۰۰) ریال، در نوسان است. به عبارت دیگر، به موجب این ماده رئیس گمرک خواهد توانست بدون هیچ ضابطه و معیاری، جریمه مذکور را تعیین کرده و به نوعی به علت عدم وجود ضابطه برای تعیین جریمه، خود دست به قانون‌گذاری بزند. با این وصف، از آنجا که به موجب اصل ۸۵ قانون اساسی، سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست و مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری خود را به شخص یا هیئتی واگذار کند، این ماده به علت واگذاری اختیار قانون‌گذاری به رئیس گمرک، مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۳-۲- نظر شورای نگهبان

در ماده (۱۰۹)، در خصوص تعیین میزان جریمه باید مقید به ضوابط گردد و الا مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۴- ماده ۱۱۰

”ماده ۱۱۰- هر گاه در اظهارنامه‌هایی که برای ترخیص کالا تسلیم گمرک می‌شود مشخصات کالا برخلاف واقع اظهار شده باشد، ولی این خلاف اظهار متضمن زیان مالی دولت نشود و کشف آن مستلزم اخذ تفاوت نباشد به تشخیص رئیس گمرک محل، جریمه‌ای که حداقل آن پانصد هزار (۵۰۰،۰۰۰) ریال و حداکثر آن یک میلیون (۱،۰۰۰،۰۰۰) ریال است اخذ و با اجازه کتبی رئیس گمرک محل، اظهارنامه تسلیمی اصلاح می‌شود.“

۳-۲۴-۱- نظرات استدلالی

۳-۲۴-۱-۱- دیدگاه مغایرت

در این ماده، اختیار تعیین مقدار جریمه دریافتی به رئیس گمرک واگذار شده است که این مقدار بدون هیچ معیاری بین پانصد هزار (۵۰۰،۰۰۰) ریال و حداکثر آن یک میلیون (۱،۰۰۰،۰۰۰) ریال، در نوسان است. به عبارت دیگر، به موجب این ماده رئیس گمرک خواهد توانست بدون هیچ ضابطه و معیاری، جریمه مذکور را تعیین کرده و به نوعی به علت عدم وجود ضابطه برای تعیین جریمه، خود دست به قانون‌گذاری بزند. با این وصف، از آنجا که به موجب اصل ۸۵ قانون اساسی، سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست و مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری خود را به شخص یا هیئتی واگذار کند، این ماده به علت واگذاری اختیار قانون‌گذاری به رئیس گمرک، مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۴-۲- نظر شورای نگهبان

در ماده (۱۱۰)، در خصوص تعیین میزان جریمه باید مقید به ضوابط گردد و الا مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۵-۲- ماده ۱۱۴

"ماده ۱۱۴- بنا به پیشنهاد گمرک ایران، اشخاصی که کارت بازرگانی دارند، چنانچه مرتکب قاچاق کالا شوند، کارت بازرگانی آنها پس از رسیدگی به موضوع در کمیسیونی مرکب از نمایندگان وزارت صنعت، معدن و تجارت، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و گمرک ایران به طور موقت توقیف یا به طور دائم ابطال می‌گردد."

۳-۲۵-۱- نظرات استدلالی

۳-۲۵-۱-۱- دیدگاه مغایرت

در این ماده، اختیار تعیین میزان مجازات انضباطی دارندگان کارت بازرگانی که مرتکب قاچاق می‌شوند، به کمیسیونی مرکب از نمایندگان وزارت صنعت، معدن و تجارت، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و گمرک ایران واگذار شده است که این مقدار بدون هیچ معیاری بین توقیف موقت تا ابطال دائم کارت بازرگانی آنها، در نوسان است. به عبارت دیگر، به موجب این ماده کمیسیون مذکور خواهد توانست بدون هیچ ضابطه و معیاری، مجازات مذکور را تعیین کرده و به نوعی به علت عدم وجود ضابطه برای این مجازات، خود دست به قانون‌گذاری بزند. با این وصف، از آنجا که به موجب اصل ۸۵ قانون اساسی، سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست و مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری خود را به شخص یا هیئتی واگذار کند، این ماده به علت واگذاری اختیار قانون‌گذاری به کمیسیون مذکور در ماده، مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۵-۲- نظر شورای نگهبان

در ماده (۱۱۴)، در خصوص تعیین میزان جریمه باید مقید به ضوابط گردد و الا مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۶-۲- ماده ۱۲۲

"ماده ۱۲۲- ورود قطعی کالاهای مشروحه زیر ممنوع است:

...

ح- حاملین صوت و تصویر ضبط شده خلاف نظم عمومی یا شئون ملی یا عفت عمومی و یا مذهب رسمی کشور به تشخیص وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی."

۳-۲۶-۱- نظرات استدلالی

۳-۲۶-۱-۱- دیدگاه مغایرت

در بند (ح) این ماده، در مورد موافق یا مخالف بودن ورود کالاهای صوتی و تصویری به کشور با معیارهای نظم عمومی یا شئون ملی یا عفت عمومی و یا مذهب رسمی کشور، تشخیص وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به رسمیت شناخته شده است؛ این در حالی است که در مورد تشخیص هر معیاری باید به خبره و متخصص آن امر مراجعه شود و بر اساس تشخیص او عمل شود. بر این اساس، از آنجا که مطمئناً در رأس وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مجتهد امور دینی حضور ندارد تا این وزارتخانه، خبره و متخصص در تشخیص خلاف مذهب رسمی کشور بودن یا نبودن امور باشد، واگذاری تشخیص این موضوع به وزارتخانه مزبور مغایر با موازین شرع است.

۳-۲۶-۱-۲- دیدگاه عدم مغایرت

این موضوع که وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در موضوع تشخیص خلاف مذهب رسمی کشور بودن یا نبودن امور خبری ویتی ندارد، صحیح است، اما در این ماده بیان نشده که وزیر مذکور مسئول تشخیص این موضوع می- باشد تا در مقابل استدلال شود وی تخصصی در این زمینه ندارد. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می تواند در این قبیل موارد، برای تشخیص موضوع، جمعی متشکل از صاحب نظران علوم دینی را تشکیل داده تا موضوع را بررسی و در خصوص آن اظهار نظر نمایند. بنابراین، از این منظر ایرادی بر مصوبه وارد نیست.

۳-۲۶-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۳-۲۷- تبصره ماده ۱۲۸

"ماده ۱۲۸- کارگزار گمرکی در گمرک به شخصی اطلاق می‌شود که تشریفات گمرکی کالای متعلق به اشخاص دیگر را به وکالت از طرف آنان انجام دهد. حدود اختیارات وکیل باید به تفکیک در وکالتنامه رسمی که توسط موکل در فرم نمونه ارائه شده توسط گمرک ایران تنظیم می‌شود، مشخص گردد. کارگزار گمرکی باید پروانه مخصوص از گمرک ایران تحصیل نماید که این پروانه برای ترخیص کالا از کلیه گمرک‌های کشور معتبر است.

تبصره- شرایط و دستورالعمل انتخاب، نحوه فعالیت و سایر امور مرتبط با ماده مذکور در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌شود."

۳-۲۷-۱- نظرات استدلالی

۳-۲۷-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره‌ی این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که تعیین شرایط و دستورالعمل انتخاب، نحوه فعالیت و سایر امور مرتبط با این ماده، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون‌گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون باشد، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد و استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۲۷-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره‌ی ماده (۱۲۸)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۲۸- ماده ۱۲۹

"ماده ۱۲۹- در مواردی که کارگزار گمرکی یا کارمند ترخیص مربوطه به هنگام انجام تشریفات گمرکی به عمد اظهارنامه خلاف واقع که متضمن زیان مالی دولت باشد تنظیم نماید، تخلف او به پیشنهاد گمرک ایران در کمیسیون رسیدگی به تخلفات و مرکب از اشخاص ذیل رسیدگی می‌شود:

الف- نماینده وزارت صنعت، معدن و تجارت

ب- نماینده اتحادیه کارگزاران گمرکی با معرفی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران (در صورت نبود اتحادیه، نماینده اتاق)

پ- نماینده اتاق تعاون ایران

ت- نماینده گمرک ایران (سرپرست کمیسیون)

این کمیسیون با دعوت از کارگزار گمرکی مربوطه به موضوع رسیدگی و در صورت ثبوت عمدی بودن تخلف، پروانه کارگزار گمرکی یا کارت وی را تعلیق یا به طور دائم باطل و مراتب را به طور کتبی به وی و گمرکها اعلام می‌نماید. چنانچه کارگزار گمرکی یا کارمند ترخیص در ارتکاب عمل قاچاق گمرکی دخالت داشته باشد، علاوه بر اجرای مقررات بالا، مشمول مجازات مقرر در قوانین قاچاق می‌شود. اگر عمل خلاف وی مستلزم مجازات‌های دیگر باشد، وفق مقررات مربوطه عمل می‌گردد. کمیسیون و دبیرخانه آن در گمرک ایران تشکیل می‌شود."

۳-۲۸-۱- نظرات استدلالی

۳-۲۸-۱-۱- دیدگاه ابهام

در صدر این ماده به تخلف دو فرد؛ یعنی کارگزار و کارمند گمرک اشاره شده، اما در ذیل آن، تنها برای کارگزار گمرکی مجازات در نظر گرفته شده است. این در حالی است که کارگزار و کارمند گمرک، دو مسئولیت و وظیفه‌ی جداگانه دارند. بنابراین، این ماده در مورد حکم به مجازات کارمند متخلف گمرک برای ارتکاب تنظیم عمدی اظهارنامه خلاف واقع، ساکت است و از این جهت، دارای نقص و ابهام است.

۳-۲۸-۱-۲- دیدگاه مغایرت

در این ماده، تعیین مجازات انضباطی کارگزار گمرکی که مرتکب تنظیم عمدی اظهارنامه خلاف واقع می‌شود را به کمیسیون رسیدگی به تخلفات واگذار کرده است و مقدار مجازات را بین تعلیق تا ابطال دائم پروانه کارگزار گمرکی یا کارت وی، بدون هیچ معیاری در نوسان قرار داده است. به عبارت دیگر، به موجب این ماده، کمیسیون مذکور در این ماده، خواهد توانست بدون هیچ ضابطه و معیاری مجازات مذکور را تعیین کرده و به نوعی به علت عدم وجود ضابطه برای این مجازات، خود دست به قانون‌گذاری بزند. با این وصف، از آنجا که به موجب اصل ۸۵ قانون اساسی، سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست و مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری خود را به شخص یا هیئتی واگذار کند، این ماده به علت واگذاری اختیار قانون‌گذاری به کمیسیون مذکور در ماده، مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۸-۱-۳- دیدگاه عدم مغایرت

رسیدگی به تخلف کارگزار و یا کارمند تنظیم‌کننده‌ی اظهارنامه خلاف واقع، در صلاحیت کمیسیونی است که اشخاص عضو آن، صلاحیت رسیدگی به این نوع تخلف را دارند. این کمیسیون، گزارش خلاف واقع که

متضمن ضرر به دولت است را ثابت می‌کند که این امر وظیفه‌ای کارشناسی و انتظامی است و نه قضایی. بنابراین، این مصوبه مغایرتی با قانون اساسی ندارد.

۳-۲۸-۲- نظر شورای نگهبان

در ماده (۱۲۹) مانند موارد قبلی، باید ضابطه‌مند گردد و الا مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۲۹-۲- تبصره ماده ۱۳۱

"ماده ۱۳۱- شرکت‌های حمل سریع (اکسپرس کریر) که مسئولیت حمل و تحویل کالا را بر عهده دارند، می‌توانند فقط با ارائه بارنامه و فاکتور به گمرک اظهار و کالا را با رعایت سایر مقررات، ترخیص و تحویل صاحبان آنها نمایند.

تبصره- فهرست و میزان کالاهای قابل ترخیص و نحوه و ضوابط فعالیت و مسئولیت‌های شرکت‌های مذکور در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد."

۳-۲۹-۱- نظرات استدلالی

۳-۲۹-۱-۱- دیدگاه مغایرت

اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی مذکور در تبصره‌ی این ماده، آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیئت وزیران مندرج در اصل ۱۳۸ باشد، از آنجا که تعیین نحوه و ضوابط فعالیت و مسئولیت‌های شرکت‌های حمل سریع، مسئله‌ای تقنینی است، واگذاری آن به آیین‌نامه اجرایی مغایر با صلاحیت‌های ذاتی مجلس شورای اسلامی در قانون-گذاری و در نتیجه مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی می‌باشد؛ اما اگر منظور از آیین‌نامه اجرایی، تهیه مقررات مربوط به این موضوع، بر اساس ضوابط تعیین شده در این قانون باشد، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد و استفاده از عبارت آیین‌نامه اجرایی برای این موضوع صحیح نیست.

۳-۲۹-۲- نظر شورای نگهبان

در تبصره‌ی ماده (۱۳۱)، مقصود از واژه «شرایط و مقررات»، حسب مورد همان تهیه مقررات مربوط بر اساس این قانون است، باید اصلاح عبارتی صورت گیرد.

۳-۳۰-۳- ماده ۱۴۳

"ماده ۱۴۳- گمرک ایران مکلف است به منظور حصول اطمینان از رعایت مقررات گمرکی ظرف سه سال از تاریخ صدور سندی که به موجب آن کالا از گمرک ترخیص شده، در صورت کشف اسناد خلاف واقع که مشمول قاچاق نشود درباره ترخیص کالایی که متضمن زیان مالی دولت است و یا امتیازات غیرموجهی برای صاحب کالا ایجاد نموده باشد به تأیید و تشخیص گمرک ایران جریمه‌ای از سی درصد (۳۰٪) تا سه برابر ارزش کالای موضوع سند مذکور تعیین و دریافت نماید. دریافت این جریمه مانع از تعقیبی که حسب مورد طبق مواد مربوط به قانون مجازات اسلامی به عمل می‌آید نیست. تبصره ۱- در مورد وجوهی که من غیرحق با ثقل و تزویر مسترد می‌گردد، علاوه بر وصول اصل مبلغ استرداد، جریمه‌ای معادل صد درصد (۱۰۰٪) آن نیز دریافت می‌شود."

۳-۳۰-۱- نظرات استدلالی

۳-۳۰-۱-۱- دیدگاه مغایرت

در این ماده، اختیار تعیین مقدار جریمه دریافتی به مسئولین گمرک ایران واگذار شده است که این مقدار بدون هیچ معیاری بین سی درصد تا سه برابر ارزش کالای موضوع سند، در نوسان است. به عبارت دیگر، به موجب این ماده مسئولین گمرک خواهند توانست بدون هیچ ضابطه و معیاری، جریمه مذکور را تعیین کرده و به نوعی به علت عدم وجود ضابطه برای تعیین جریمه، خود دست به قانون‌گذاری بزنند. با این وصف، از آنجا که به موجب اصل ۸۵ قانون اساسی، سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست و مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری خود را به شخص یا هیئتی واگذار کند، این ماده به علت واگذاری اختیار قانون‌گذاری به مسئولین گمرک، مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۳۰-۲- نظر شورای نگهبان

در ماده‌ی (۱۴۳) و تبصره‌ی (۱) آن، در خصوص تعیین میزان جریمه باید مقید به ضوابط گردد و الا مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳-۳۱- ماده ۱۵۷

"ماده ۱۵۷- اشخاصی که کالایی اعم از داخلی و خارجی را از آب‌های سرزمینی مرزی گرفته و یا بیرون بیاورند، باید آن را به نزدیک‌ترین گمرک تحویل نمایند و گمرک مکلف است فوراً صورت-مجلس حاکی از مشخصات و خصوصیات کالا را تنظیم و به امضاء یابنده برساند. گمرک مکلف است پس از ثبت در دفتر انبار و صدور قبض انبار بلافاصله مراتب را در یک روزنامه کثیرالانتشار اعلام و تصریح نماید که اگر کسی خود را مالک کالای مزبور می‌داند، می‌تواند از تاریخ انتشار آگهی تا مدت

یکسال با ارائه اسناد به گمرک برای پرداخت حقوق ورودی کالای خارجی و ترخیص کالا و پرداخت هزینه‌های بیرون آوردن از آب و نظایر آن مراجعه نماید. در صورتی که تا پایان مدت مزبور کسی به گمرک مراجعه ننماید، کالای مزبور به عنوان مجهول‌المالک تلقی می‌شود و پس از فروش توسط نهاد مأذون از سوی ولی فقیه، هزینه‌های مربوطه از محل حاصل فروش قابل پرداخت است.^۲

۳-۳۱-۱- نظرات استدلالی

۳-۳۱-۱-۱- دیدگاه مغایرت

مسئله در اینجا این است که با مالی که با این شرایط در آب‌های سرزمینی پیدا شده و از آب گرفته شده، چه باید کرد؟ آیا باید همه‌ی این مال مجهول‌المالک را به فقرا داد یا اینکه این مال، متعلق به امام مسلمین است و صدقه دادن آن لازم نیست؟ همچنین آیا این اجازه وجود دارد که هزینه از آب گرفتن، نگهداری و اعلام آن از مال مجهول‌المالک برداشته شود یا خیر؟ نظر حضرت امام خمینی (ره) در این زمینه این است که «مال مجهول المالکی که گمشده نیست، گرفتن آن و دست گذاشتن روی آن جایز نیست؛ پس اگر آن را بردارد غاصب و ضامن است، مگر آن‌که در معرض تلف باشد، پس به قصد حفظ آن جایز می‌باشد و در این صورت، در دست او امانت شرعی می‌باشد و فقط با تعدی یا تفریط ضامن است و بر هر دو تقدیر- جواز برداشتن و عدم آن- اگر آن را بردارد، واجب است که از مالک آن جست‌وجو نماید تا این‌که از دستیابی به او مأیوس شود و در این وقت، واجب است که آن را یا ثمن آن را صدقه بدهد و اگر مال مجهول‌المالک از چیزهایی باشد که فاسد شدنی است و عین آن باقی نمی‌ماند، می‌تواند آن را بفروشد و یا قیمت کرده و خود مصرف نماید و احتیاط (مستحب) آن است که بیع در صورت امکان به اذن حاکم شرع باشد، سپس بعد از مأیوس شدن از دستیابی به صاحبش، ثمن آن را صدقه بدهد.»^۲ ظاهر فتوای امام این است که این مال را باید صدقه داد و نمی‌توان هزینه‌های از آب گرفتن، نگهداری و اعلام را از آن کم کرد. لذا این ماده، از این جهت مغایر با موازین شرع است.

۳-۳۱-۱-۲- دیدگاه عدم مغایرت

مالی که از آب‌های سرزمینی در دریا گرفته شده و بیرون آورده می‌شود، ماهیتاً از جمله‌ی اموال مجهول‌المالک نیست؛ زیرا مالک این مال به علت عدم توانایی در به دست آوردن مجدد مالش، آن را رها کرده و فرد دیگری آن را از آب بیرون آورده و باید به گمرک تحویل دهد. بنابراین، احکام اموال مجهول‌المالک بر این اموال، مترتب نیست تا حکم مقرر در این ماده، خلاف موازین شرع باشد.

۳-۳۱-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۲. موسوی خمینی، روح‌الله، تحریرالوسیله، کتاب اللقطه، ص ۶۸۵.

۴- بحث و بررسی شورای نگهبان پیرامون لایحه امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی (مرحله سوم)

۴-۱- بند (پ) ماده ۴

"ماده ۴- ...

پ- کارکنان گمرک از نظر مقررات استخدامی مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری و اصلاحات بعدی آن می‌باشند و با عنایت به ویژگی‌های خاص و اهمیت و مسئولیت‌های مشاغل گمرک و تأثیر آن بر وصول درآمدها، از امتیاز جداول حق شغل موضوع ماده (۶۵) قانون مذکور با ضریب (۱/۲) برخوردارند. گمرک می‌تواند برای تأمین نیروی انسانی واحدهای اجرایی نسبت به جابجایی نیروهای انسانی با توجه به مدارک تحصیلی و تجارب و تخصص آنان برای تصدی پست‌های سازمانی اقدام نماید. بار مالی اضافی ناشی از اجرای این قانون از محل درآمدهای حاصل از این قانون تأمین می‌گردد.

۴-۱-۱- نظرات استدلالی

۴-۱-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد وارد به بند (پ) ماده (۴)، از جهت تحمیل هزینه‌های مالی جدید به دولت و عدم تعیین محل تأمین منابع آن از سوی نمایندگان بود که این ایراد با توجه به اصلاح به عمل آمده برطرف شده است؛ زیرا مجلس با اضافه کردن عبارتی در قسمت آخر این بند، طریق جبران بار مالی اضافی ناشی از اجرای این قانون را از محل درآمدهای حاصل از این قانون معین کرده است. بدین لحاظ از آنجا که دولت و مجلس نیز در مورد محل تعیین شده برای تأمین این هزینه‌ها توافق دارند، ایراد مغایرت این مصوبه با اصل ۷۵ برطرف شده و از جهات دیگر نیز این مصوبه مغایرتی با قانون اساسی ندارد.

۴-۱-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، بند (پ) ماده‌ی ۴ را با توجه به اصلاحات به عمل آمده (تعیین طریق جبران بار اضافی ناشی از اجرای قانون)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۲- تبصره (۳) ماده ۵

"ماده ۵- حقوق ورودی و هزینه‌های انجام خدمات بدون توجه به نو یا مستعمل بودن کالا طبق مأخذ مقرر، به ترتیب به وسیله گمرک یا اشخاص ارائه دهنده خدمت، به پول رایج ملی وصول می‌شود.

تبصره ۱- در احتساب جمع وجوهی که گمرک برای انجام تشریفات گمرکی وصول می‌کند، کسر یک هزار (۱۰۰۰) ریال، معادل یک هزار (۱۰۰۰) ریال محسوب می‌شود.

تبصره ۲- صاحب کالا مسئول پرداخت حقوق ورودی، هزینه‌های انجام خدمات و جریمه‌های متعلق به ترخیص است.

تبصره ۳- مصادیق و نحوه اخذ هزینه انجام خدمات با رعایت مقررات قانونی در آیین‌نامه اجرایی این قانون مشخص می‌گردد.

۴-۲-۱- نظرات استدلالی

۴-۲-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد وارد به تبصره (۳) این ماده، واگذاری اختیار تعیین شرایط اخذ هزینه خدمات به آیین‌نامه اجرایی بود که با توجه به شأنیت تقنینی این موضوع، این تفویض اختیار مجلس به دولت، مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی شناخته شده بود. با اصلاح عبارتی به عمل آمده در این تبصره، با عنایت به اینکه اولاً موضوع نیازمند تدوین آیین‌نامه اجرایی تغییر یافته و به مصادیق و نحوه اخذ هزینه انجام خدمات تبدیل شده است؛ ثانیاً تدوین این آیین‌نامه، به رعایت مقررات و ضوابط قانونی مقرر در این قانون منوط شده است، ایراد سابق شورای نگهبان به این مصوبه برطرف شده است.

۴-۲-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، تبصره‌ی (۳) ماده ۵ را با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۳- ماده ۳۲

"ماده ۳۲- به منظور نگهداری کالاهای گمرک نشده به جز کالای ممنوع، گمرک می‌تواند با تأسیس واحدهای گمرکی اختصاصی برای صاحبان کالاها و شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی با اخذ تضمین موافقت کند و مأموران لازم را جهت اجرای مقررات و انجام تشریفات گمرکی در این اماکن مستقر نماید.

چگونگی انجام تشریفات گمرکی و نظارت‌های مربوطه با رعایت این قانون در آیین‌نامه اجرایی این قانون مشخص می‌گردد.

۴-۳-۱- نظرات استدلالی

۴-۳-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد وارد بر ماده (۳۲)، از جهت نحوه نگارش ماده و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین‌نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی شده در این مصوبه بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این مصوبه، تدوین آیین‌نامه اجرایی این قانون در مورد چگونگی انجام تشریفات گمرکی و نظارت‌های مربوطه را به رعایت ضوابط و مقررات مصرح در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۳-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، ماده ۳۲ را با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۴- تبصره (۲) ماده ۴۵

"ماده ۴۵- در مواردی که بین گمرک و اظهارکننده جز در موارد مجاز، مشروط یا ممنوع بودن کالا اختلاف حاصل شود و ترخیص کالا بر اساس نظر گمرک مستلزم پرداخت مبلغی بیش از آنچه اظهار شده است گردد، اظهارکننده می‌تواند حقوق ورودی را بر اساس اظهار خود، نقدی و به طور قطع پرداخت و تفاوت و جریمه احتمالی را به صورت سپرده نقدی یا ضمانتنامه بانکی تودیع و کالا را ترخیص کند.

تبصره ۱- ...

تبصره ۲- هزینه انبارداری موضوع این ماده، جز در مواردی که مرجع تحویل گیرنده به هر دلیل قادر به تحویل کالا نباشد، از محل اعتباری که همه ساله در قانون بودجه به این منظور پیش‌بینی می‌شود تأمین و توسط گمرک به مرجع تحویل گیرنده پرداخت می‌شود. بار مالی ناشی از اجرای این قانون از محل درآمدهای حاصل از اجرای آن تأمین می‌گردد."

۴-۴-۱- نظرات استدلالی

۴-۴-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد وارد به تبصره (۲) ماده (۴۵) از جهت بار مالی ناشی از اجرای این مصوبه و عدم پیش‌بینی طریق تأمین هزینه‌ها در آن بود. بدین لحاظ با توجه به اصلاح به عمل آمده در این تبصره، از آنجا که طریق تأمین این هزینه‌ها مشخص شده و درآمدهای حاصل از اجرای همین قانون برای اجرای آن تعیین شده است و دولت و

مجلس نیز در این مورد توافق دارند، ایراد پیشین شورا برطرف شده است و از جهات دیگر نیز مغایرتی با قانون اساسی ندارد.

۴-۴-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، تبصره‌ی (۲) ماده ۴۵ را با توجه به اصلاحات به عمل آمده (تعیین طریق جبران بار اضافی ناشی از اجرای قانون)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۵- تبصره ماده ۵۰

"ماده ۵۰- ورود موقت، رویه گمرکی است که بر اساس آن کالاهای معینی می‌تواند تحت شرایطی به طور موقت به قلمرو گمرکی وارد شود. این کالاها باید ظرف مهلت معینی که گمرک ایران تعیین می‌نماید بدون اینکه تغییری در آن ایجاد شود، خارج گردد. تغییرات ناشی از استهلاك از این حکم مستثنی است.

تبصره- فهرست کالاهای مشمول رویه ورود موقت و همچنین تشریفات، تضمین‌ها و سایر مقررات مربوطه با رعایت این قانون در آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌گردد."

۴-۵-۱- نظرات استدلالی

۴-۵-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد پیشین شورای نگهبان نسبت به تبصره‌ی این ماده، از جهت نحوه‌ی نگارش ماده و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین‌نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی شده در این مصوبه بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این تبصره، تدوین آیین‌نامه اجرایی در خصوص چگونگی انجام تشریفات گمرکی، اخذ تضمین و سایر مقررات مربوطه را به رعایت ضوابط و مقررات مصرح در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۵-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۶- تبصره (۲) ماده ۵۱

"ماده ۵۱- ورود موقت برای پردازش، رویه گمرکی است که بر اساس آن کالا می‌تواند به طور موقت به قلمرو گمرکی وارد شود، تا ساخته، تکمیل، تعمیر یا فرآوری شده و سپس صادر شود. این رویه همچنین شامل موادی از قبیل تسریع‌کننده‌ها (کاتالیست‌ها) که در ساخت، تکمیل و فرآوری مصرف می‌شود نیز می‌گردد. کالاهای کمکی از قبیل روان‌کننده‌ها و ابزارآلات، مشمول رویه ورود موقت برای پردازش نیست. محصولات به دست آمده محصولاتی می‌باشند که از ساخت، تکمیل، فرآوری و تعمیر کالاهایی که برای آنها مجوز استفاده از رویه ورود موقت برای پردازش اخذ شده، به دست می‌آیند.
تبصره ۱- ...

تبصره ۲- نحوه اجرای این ماده در حدود مقررات این قانون، در آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌گردد."

۴-۶-۱- نظرات استدلالی

۴-۶-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد وارد بر این مصوبه، از جهت نحوه نگارش و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین‌نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی‌شده در تبصره‌ی (۲) بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این مصوبه، تدوین آیین‌نامه اجرایی این قانون در خصوص نحوه‌ی اجرای این ماده را به رعایت ضوابط و مقررات مصرح در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۶-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۷- تبصره ماده ۵۲

"ماده ۵۲- مرجوعی رویه‌ای است که بر اساس آن کالای وارده موجود در گمرک را تا هنگامی که با اجرای مقررات متروکه به فروش نرسیده است، می‌توان به عنوان اعاده به خارج، به گمرک اظهار و ترخیص نمود.

تبصره- نحوه اجرای این ماده در حدود مقررات این قانون در آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌گردد."

۴-۷-۱- نظرات استدلالی

۴-۷-۱-۱- دیدگاه مغایرت

ایراد وارد بر این مصوبه، از جهت نحوه‌ی نگارش و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین‌نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی شده در تبصره‌ی آن بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این مصوبه، تدوین آیین‌نامه اجرایی این قانون در خصوص نحوه‌ی اجرای این ماده را به رعایت ضوابط و مقررات مصرّح در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۷-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۸- تبصره ماده ۵۳

"ماده ۵۳- عبور خارجی کالا، رویه گمرکی است که بر اساس آن کالایی به منظور عبور از قلمرو گمرکی از یک گمرک مجاز وارد و از گمرک مجاز دیگری، تحت نظارت گمرک خارج شود. تبصره- شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان تضمین و اسناد لازم بر اساس آیین‌نامه اجرایی این ماده است که در حدود مقررات این قانون به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، راه و شهرسازی و اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد."

۴-۸-۱- نظرات استدلالی

۴-۸-۱-۱- دیدگاه مغایرت

ایراد پیشین شورای نگهبان نسبت به تبصره‌ی این ماده، از جهت نحوه‌ی نگارش و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین‌نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی شده در این مصوبه بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این تبصره، تدوین آیین‌نامه اجرایی در خصوص شرایط و چگونگی انجام تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان تضمین و اسناد لازم برای عبور خروجی کالا را به رعایت ضوابط و مقررات مصرّح در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۸-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۹- تبصره ماده ۵۹

"ماده ۵۹- عبور داخلی، رویه گمرکی است که بر اساس آن کالای گمرک نشده از یک گمرک مجاز به گمرک مجاز دیگر و یا سایر اماکن تحت نظارت گمرک منتقل می‌گردد تا تشریفات قطعی گمرکی آن در مقصد انجام شود. حسب آنکه عبور داخلی کالا بنابر درخواست متقاضی یا تصمیم گمرک باشد، به ترتیب عبور داخلی شخصی و یا عبور داخلی اداری نامیده می‌شود.

تبصره- شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان تضمین و اسناد لازم در حدود مقررات این قانون در آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌شود."

۴-۹-۱- نظرات استدلالی

۴-۹-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد پیشین شورای نگهبان نسبت به تبصره‌ی این ماده، از جهت نحوه‌ی نگارش و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین‌نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی شده در این مصوبه بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این تبصره، تدوین آیین‌نامه اجرایی در خصوص شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان تضمین و اسناد لازم برای عبور داخلی کالا را به رعایت ضوابط و مقررات مصرح در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۹-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۱۰- تبصره ماده ۶۲

"ماده ۶۲- هرگاه کالای عبور داخلی به طور کلی یا جزئی در مهلت مقرر به گمرک مقصد واصل نشود، جز در موارد قوه قهریه (فورس ماژور)، مشمول مقررات قاچاق می‌گردد.

تبصره- در موارد خاص از قبیل معاذیری مانند بیماری و تصادف و پیشامدهای ناگوار که در آیین‌نامه اجرایی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، گمرک می‌تواند با اخذ جریمه انتظامی موضوع ماده (۱۰۹) این قانون به صدور اجازه تحویل کالا به مرجع تحویل‌گیرنده اقدام نماید، مشروط بر اینکه حداکثر تا پنج روز با نظر گمرک از مهلت اعتبار پروانه عبور داخلی به گمرک مقصد، تحویل شود."

۴-۱۰-۱- نظرات استدلالی

۴-۱۰-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد وارد به تبصره ماده (۶۲) این بود که تعیین موارد خاص و به عبارتی استثنای ماده را به آیین‌نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران واگذار کرده بود؛ از این جهت، این تبصره مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی شناخته شده بود. با عنایت به اصلاح به عمل آمده؛ یعنی اضافه کردن عبارت «از قبیل معاذیری مانند بیماری و تصادف و پیشامدهای ناگوار»، از آنجا که مجلس خود اقدام به تعیین کلیات مصادیق موارد خاص در تبصره کرده است، ایراد فوق برطرف شده است.

۴-۱۰-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۱۱- تبصره ماده ۶۴

«ماده ۶۴- صدور قطعی، رویه گمرکی است که بر اساس آن کالای داخلی به منظور فروش یا مصرف از کشور خارج می‌شود.

تبصره- شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی و اسناد لازم در حدود مقررات این قانون در آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌گردد.»

۴-۱۱-۱- نظرات استدلالی

۴-۱۱-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد پیشین شورای نگهبان نسبت به تبصره‌ی این ماده، از جهت نحوه‌ی نگارش و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین‌نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی شده در این مصوبه بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این تبصره، تدوین آیین‌نامه اجرایی در خصوص شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی و اسناد لازم برای صدور قطعی کالا را به رعایت حدود و ضوابط مقرر در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۱۱-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۱۲- تبصره ماده ۶۵

"ماده ۶۵- ترخیص کالای صدور قطعی که بدون استفاده به کشور بازگشت داده می‌شود، منوط به ارائه اسناد صدور مربوطه و حسب مورد گواهی‌های قرنطینه‌ای و بهداشتی و ایمنی و بازپرداخت وجوه دریافتی و اعاده امتیازات استفاده شده و جوایز صادراتی بابت صدور کالا است. تبصره- ترخیص کالای برگشتی که در خارج مورد استفاده یا تعمیر قرار گرفته، طبق شرایطی است که در حدود مقررات در آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌شود."

۴-۱۲-۱- نظرات استدلالی

۴-۱۲-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد شورای نگهبان نسبت به تبصره‌ی این ماده، از جهت نحوه‌ی نگارش و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین‌نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی‌شده در این مصوبه بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این تبصره، تدوین آیین‌نامه اجرایی در خصوص شرایط ترخیص کالای برگشتی استفاده یا تعمیر شده در خارج از کشور را به رعایت حدود و ضوابط مقرر در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۱۲-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۱۳- تبصره ماده ۷۱

"ماده ۷۱- صدور موقت، رویه گمرکی است که به موجب آن کالاهای مجاز برای اهداف معینی شامل ساخت، پردازش، تعمیر، تکمیل، شرکت در نمایشگاه یا به عنوان وسایل نقلیه برای استفاده شخصی یا تردد بین ایران و کشورهای دیگر یا ماشین‌آلات و تجهیزات برای انجام خدمات فنی و مهندسی به طور موقت و ظرف مهلت معینی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون مشخص می‌شود به خارج از کشور صادر و سپس به کشور بازگردانده شود. تبصره- شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، اسناد لازم و تضمین در حدود مقررات در آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌گردد."

۴-۱۳-۱- نظرات استدلالی

۴-۱۳-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد پیشین شورای نگهبان نسبت به تبصره‌ی این ماده، از جهت نحوه‌ی نگارش و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین‌نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی شده در این مصوبه بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این تبصره، تدوین آیین‌نامه اجرایی در خصوص شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، اسناد لازم و تضمین برای صدور موقت کالا را به رعایت حدود و ضوابط مقرر در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۱۳-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۱۴- تبصره (۲) ماده ۷۶

"ماده ۷۶- منظور از مسافر در این قانون شخصی است که با گذرنامه یا اجازه عبور یا برگ تردد از راه‌های مجاز به قلمرو گمرکی وارد یا از آنها خارج می‌شود. اشخاص زیر مسافر تلقی می‌گردند:
الف- شخص غیرمقیم ایران که به طور موقت به قلمرو گمرکی وارد یا از آن خارج می‌شود.
ب- شخص مقیم ایران که از قلمرو گمرکی کشور خارج (مسافر خروجی) یا به آن وارد (مسافر ورودی) می‌شود.
تبصره ۱- ...

تبصره ۲- شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی و میزان معافیت کالای شخصی همراه مسافر و امور مربوط به مسافر در حدود مقررات این قانون در آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌گردد."

۴-۱۴-۱- نظرات استدلالی

۴-۱۴-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد پیشین شورای نگهبان نسبت به تبصره‌ی (۲) این ماده، از جهت نحوه‌ی نگارش و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین‌نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی شده در این مصوبه بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این تبصره، تدوین آیین‌نامه اجرایی در خصوص شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی و میزان معافیت کالای شخصی همراه مسافر و امور مربوط به مسافر را به رعایت حدود و ضوابط مقرر در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۱۴-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۱۵-۱- ماده ۷۷

"ماده ۷۷- مسافران غیرمقیم ایران می‌توانند علاوه بر لوازم شخصی که به طور قطعی قابل ترخیص است، اشیائی از قبیل: جواهرآلات شخصی، اشیاء قابل حمل از جمله دوربین عکاسی و فیلمبرداری با مقدار متناسب فیلم و نوار یا ملزومات آن، پروژکتور فیلم یا اسلاید، دوربین چشمی، آلات موسیقی، ضبط و پخش به همراه نوار و لوح فشرده، گیرنده رادیویی، تلویزیون، ماشین تحریر، ماشین حساب، رایانه شخصی، کالسه بچه، صندلی چرخدار (ویلچر)، لوازم و تجهیزات ورزشی و تلفن همراه، جعبه وسایل کمک‌های اولیه، تجهیزات پزشکی قابل حمل مورد نیاز مسافر، قایق پارویی را که بر اساس آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌گردد طبق رویه موقت با ارائه تضمین به قلمرو گمرکی وارد نمایند."

۴-۱۵-۱- نظرات استدلالی

۴-۱۵-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

شورای نگهبان در اظهارنظر پیشین خود نسبت به این مصوبه، ابهامی را مطرح کرد که ناشی از عبارت‌پردازی نامناسب در متن ماده (احصای اشیاء و لوازم مجاز همراه مسافر در صدر ماده از یک سو و واگذاری تعیین دیگر اشیاء مجاز به آیین‌نامه اجرایی از سوی دیگر در قسمت آخر ماده) بود که بر اساس آن، مشخص نبود که اشیاء و لوازم همراه مسافر شأن تقنینی و حصری دارد یا شأن آیین‌نامه‌ای و تمثیلی. این ابهام با توجه به اصلاح عبارات این ماده و تصریح به تمثیلی بودن اشیاء ذکر شده در این ماده و واگذاری تعیین مصادیق دقیق این اشیاء به آیین‌نامه اجرایی، برطرف شده است.

۴-۱۵-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۱۶- تبصره ماده ۹۹

”ماده ۹۹- کرانبری (کابوتاژ) رویه‌ای است که بر اساس آن کالای داخلی از یک گمرک مرزی به گمرک مرزی دیگر در قلمرو گمرکی از راه دریا یا رودخانه‌های مرزی حمل می‌گردد. کالایی که از لحاظ نزدیکی راه با رعایت صرفه تجاری از یک نقطه به نقطه دیگر قلمرو گمرکی از راه‌های زمینی مجاز با عبور از خاک کشور خارجی و همچنین کالایی که از راه دریا یا رودخانه‌های مرزی به مناطق آزاد حمل می‌شود، در صورتی که برای مصرف در این مناطق باشد نیز مشمول مقررات کرانبری (کابوتاژ) می‌شود. در این موارد، هر گاه کالای کرانبردی (کالای کابوتاژی) با وسایل نقلیه داخلی حمل شود، وسیله نقلیه نیز تابع رویه کالای کرانبردی (کالای کابوتاژی) است.

تبصره- نحوه تشریفات اظهار و اسناد مربوطه، ارزیابی و میزان تضمین در حدود مقررات این قانون در آیین‌نامه اجرایی تعیین می‌گردد.”

۴-۱۶-۱- نظرات استدلالی

۴-۱۶-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

شورای نگهبان در اظهارنظر پیشین خود نسبت به این مصوبه، ابهامی را مطرح کرد که ناشی از عبارت‌پردازی نامناسب در متن ماده (به کار بردن عبارت «سایر شرایط مربوطه» در قسمت آخر ماده و واگذاری تعیین این شرایط و نحوه تشریفات اظهار و اسناد مربوطه و ارزیابی و میزان تضمین به آیین‌نامه اجرایی) بود. این ایرادها با توجه به اصلاح به عمل آمده در تبصره، برطرف شده است؛ زیرا اولاً عبارت «سایر شرایط مربوطه» در مصوبه اصلاحی، حذف شده است؛ ثانیاً تدوین آیین‌نامه اجرایی در خصوص تعیین نحوه تشریفات اظهار و اسناد مربوطه و نحوه ارزیابی و میزان تضمین به رعایت حدود و ضوابط مقرر در این قانون منوط شده است.

۴-۱۶-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده (حذف عبارت سایر شرایط مربوطه)، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۱۷- مواد ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۴ و ۱۴۳ و تبصره (۱) آن

”تبصره ماده (۱۱۱) به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

تبصره- در تمام مواردی که توسط رؤسای گمرک، جریمه برای تخلفات گمرکی تعیین می‌گردد جریمه باید با توجه به نوع و تکرار و تعدد تخلف، سابقه و وضعیت متخلف، حجم و نوع و ارزش کالا، شرایط مکان و زمان تعیین و به وضوح و به طور کامل در صورت‌مجلس تخلف قید و امضاء شود و

یک نسخه از آن به گمرک ایران ارسال گردد و در مقابل وصول جریمه بلافاصله رسید رسمی صادر و به پرداخت کننده تسلیم شود.

۴-۱۷-۱- نظرات استدلالی

۴-۱۷-۱-۱- دیدگاه مغایرت

به موجب این ماده، تعیین جریمه بر اساس معیارهای مشخص شده به رئیس گمرک واگذار شده است و وی مخیر است بر اساس این معیارها جریمه تعیین نماید. این در حالی است که تعیین جریمه به موجب این معیارها باید به وسیله آیین نامه صورت گیرد و رئیس گمرک صرفاً مجری جریمه‌های تعیین شده در آیین نامه اجرایی این قانون باشد. به موجب اصل ۱۳۸ قانون اساسی تنها هیئت وزیران و یا یکی از وزرا حق دارند برای انجام وظایف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمان‌های اداری به وضع تصویب‌نامه و آیین نامه پردازند؛ لذا از آنجا که در این مصوبه، این اختیار به غیر از هیئت وزیران و یا یکی از وزرا واگذار شده است، این مصوبه مغایر با قانون اساسی است.

۴-۱۷-۱-۲- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد وارد به مواد (۱۰۷)، (۱۰۸)، (۱۰۹)، (۱۱۰)، (۱۱۴) و (۱۴۳) و تبصره (۱) آن در اظهار نظر پیشین شورای نگهبان این بود که اختیار تعیین مقدار جریمه گمرکی در این مواد، بدون ارائه هرگونه معیاری در خصوص نحوه تعیین و میزان این جریمه به رئیس گمرک واگذار شده بود که بر این اساس، میزان این جریمه در نوسان قرار می‌گرفت و رئیس گمرک می‌توانست بدون هیچ ضابطه و معیاری جریمه مذکور را تعیین کرده و به نوعی به علت عدم وجود ضابطه برای تعیین جریمه، خود دست به قانون‌گذاری بزند که از این جهت با اصل ۸۵ قانون اساسی مغایر بود. برای رفع این ایراد و ضابطه‌مند کردن اختیارات رئیس گمرک، تبصره ماده (۱۱۱) مورد اصلاح قرار گرفته است و مقرر شده که جریمه با توجه به نوع تخلف و میزان تکرار یا تعدد آن، سابقه و وضعیت متخلف، حجم و نوع و ارزش کالا و لحاظ شرایط مکان و زمان تعیین گردد. از این رو با توجه به ضابطه‌مند شدن اختیار رئیس گمرک در تعیین جریمه بر اساس قیود مندرج در این مصوبه، ایراد پیشین شورا نسبت به مواد پیش گفته برطرف شده است.

۴-۱۷-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده (تعیین ضابطه برای تعیین مقدار جریمه)، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

تبصره- شرایط و دستورالعمل انتخاب، نحوه فعالیت و سایر امور مرتبط با ماده مذکور در حدود مقررات این قانون در آیین نامه اجرائی تعیین می شود.

۱۸-۴-۱- نظرات استدلالی

۱۸-۴-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد پیشین شورای نگهبان نسبت به تبصره‌ی این ماده، از جهت نحوه‌ی نگارش و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی شده در این مصوبه بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این تبصره، تدوین آیین نامه اجرایی در خصوص شرایط و دستورالعمل انتخاب، نحوه‌ی فعالیت و سایر امور مرتبط با کارگزار گمرکی را به رعایت حدود و ضوابط مقرر در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۱۸-۴-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۱۹-۴- ماده ۱۲۹

"ماده ۱۲۹- در مواردی که کارگزار گمرکی یا کارمند ترخیص مربوطه به هنگام انجام تشریفات گمرکی به عمد اظهارنامه خلاف واقع که متضمن زیان مالی دولت باشد تنظیم نماید تخلف او به پیشنهاد گمرک ایران در کمیسیون رسیدگی به تخلفات که مرکب از اشخاص ذیل است، رسیدگی میشود:

الف- نماینده وزارت صنعت، معدن و تجارت

ب- نماینده اتحادیه کارگزاران گمرکی با معرفی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران (در صورت نبود اتحادیه، نماینده اتاق) و حسب مورد نماینده اتاق تعاون ایران در پرونده‌های مربوط به بخش

تعاون

پ- نماینده گمرک ایران (سرپرست کمیسیون)

این کمیسیون با دعوت از کارگزار گمرکی مربوطه به موضوع رسیدگی و در صورت اثبات عمدی بودن تخلف، پروانه کارگزار گمرکی یا کارت وی را متناسب با میزان و تعداد تخلف، تعلیق یا به طور دائم باطل و مراتب را به طور کتبی به وی و گمرکها اعلام می‌نماید. چنانچه کارگزار گمرکی یا کارمند ترخیص در ارتکاب عمل قاچاق گمرکی دخالت داشته باشد، علاوه بر اجرای مقررات بالا، مشمول مجازات مقرر در قوانین قاچاق می‌شود. اگر عمل خلاف وی مستلزم مجازات‌های دیگر باشد وفق مقررات مربوطه عمل می‌گردد.

۴-۱۹-۱- نظرات استدلالی

۴-۱۹-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد شورای نگهبان به این ماده، این بود که اختیار تعیین میزان تنبیه انضباطی تخلفات موضوع این ماده را بدون تعیین هیچ ضابطه و معیاری به کمیسیون رسیدگی به تخلفات واگذار کرده بود که از این جهت، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی شناخته شد. بدین لحاظ با توجه به اصلاح به عمل آمده، از آنجا که در مصوبه اصلاحی برای تنبیه انضباطی، ضابطه‌ای تعیین شده و مقرر شده که میزان این تنبیه باید متناسب با میزان و تعداد تخلف متخلف باشد، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۱۹-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۴-۲۰-۲- ماده ۱۳۱

"ماده ۱۳۱- شرکت‌های حمل سریع (اکسپرس کریر) که مسئولیت حمل و تحویل کالا را برعهده دارند، می‌توانند فقط با ارائه بارنامه و فاکتور به گمرک اظهار و کالا را با رعایت سایر مقررات، ترخیص و تحویل صاحبان آنها نمایند.

تبصره- فهرست و میزان کالاهای قابل ترخیص و نحوه و ضوابط فعالیت و مسئولیت‌های شرکت‌های مذکور در حدود مقررات این قانون در آیین‌نامه اجرائی تعیین می‌گردد."

۴-۲۰-۱- نظرات استدلالی

۴-۲۰-۱-۱- دیدگاه عدم مغایرت

ایراد پیشین شورای نگهبان نسبت به تبصره‌ی این ماده، از جهت نحوه‌ی نگارش و عبارات به کار رفته در آن در خصوص آیین‌نامه‌ی اجرایی پیش‌بینی شده در این مصوبه بود که شبهه‌ی تفویض امور تقنینی به دولت را داشت. از آنجا که مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارات این تبصره، تدوین آیین‌نامه اجرایی در خصوص نحوه و ضوابط فعالیت و مسئولیت‌های شرکت‌های حمل‌سریع و همچنین میزان کالاهای قابل ترخیص توسط این شرکت‌ها را به رعایت حدود و ضوابط مقرر در این قانون منوط کرده است، ایراد پیشین شورا برطرف شده است.

۴-۲۰-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، ماده مزبور را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

نظر نهایی شورای نگهبان: مصوبه مجلس در خصوص لایحه امور گمرکی، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.